

Vesihuollon myytit

Törmäsin kirjaan vesihuollon myyteistä. Pääkirjoittaja **Tapio Katko** ja muut tekijät ovat Hervannassa alaa laajasti tutkineita. Kirjaa lukeva oppii saman kuin monen muuan asian kohdalla: todellisuus on myyttejä monimutkaisempaa ja vaihtuviin olosuhteisiin sidottua. Moni uskomuksena esiintyvä käsitys on tutkitun tiedon valossa selvästi väärä. Tällaisia selvästi väärä myyttejä ovat esimerkiksi keskenään vastakkaiset myytit siitä, että ”vesi on ihmisoikeus ja siksi veden tulee olla ilmaista” sekä ”vesihuolto voidaan yksityistää, koska näin siitä saadaan julkista tehokkaampaa”. Vesihuollon tuottama käyttövesi ja jätevesien käsittely ei ole ilmaista ja ihmisten pitää se ymmärtää. Eikä minkään alan luonnollista monopolia tule yksityistää, sen opettaa jo taloustiede.

Maaseudulla asuvan silmin luettuna kirja vapauttaa turhasta tuskasta. Suomessa viemäriverkoston ulkopuolella asuu vajaa miljoona ihmistä noin 300 000 asunnossa. Tämän joukon aiheuttama fosforikuormitus on neljäsosa maatalouden aiheuttamasta kuormituksesta. Kun fosforin luonnonhuuhtouma on maatalouden kanssa samaa luokkaa, olisi haja-asutuksen fosforikuormitus karkeasti sanoen yksi yhdeksäsosa maaseutualueen fosforipäästöistä. Julkisen keskustelun perusteella luulisi mittakaavojen olevan jotain ihan muuta.

Kolmas uutinen koskee itämerta. Yleisen käsityksen mukaan Itämeren leväkukinnat olisivat ihmisen aiheuttamia. Katko ja kumppanit selostavat **Martti K. Lappalaisen** väitöskirjaa, jonka mukaan Itämeren suurin ongelma on fosforista aiheutuva sisäinen kuormitus, joka on nelinkertainen ihmisen aiheuttamaan verrattuna. Itämeren hapettomissa syvänteissä fosfori liukenee veteen, koska Tanskan salmien kautta tulevat suolapulssit ovat taajuudeltaan vähentyneet viidennekseen aiemmasta. Itämeren levät ovat siis muuttuvan meren ekologiaa.

Yleisesti tärkeä tutkimushavainto koskee vesihuollon paikallisuutta. Vesihuoltopalvelut on järkevää toteuttaa suhteellisen paikallisesti, EU-maailmasta tuttua subsidiariteetti –periaatetta soveltaen. Toteutuksen mittakaava johtuu paikallisista olosuhteista eikä vesihuoltolaitosten yhdistämisestä yleensä ole hyötyä. On parempi, että paikalliset asukkaat itse hallinnoivat vesihuoltoaan. Tässä kirjoittajat syystä vetoavat nobelisti **Elinor Ostromin** tutkimuksiin luonnonvarain hallinnan instituutioiden monimuotoisuudesta.

Puhdas vesi on perustarve ja terveyden ehto. Mutta saako vesilaitos tuottaa voittoa? Jos saa, millä mittapuulla kohtuullinen voitto määritellään? Itseäni jäi vaivaamaan tieto, että maan kuuden suurimman vesilaitoksen vuosittaiset tuloutukset omistajakaupungeilleen vaihtelivat 8,9 – 28,5 prosentissa liikevaihdosta. Tuloutusprosentit olivat siis huomattavan korkeita. Ne olivat piiloverotusta, jolla vähätuloiset pakotettiin mukaan kunnallisveroprosentin alhaisena pitämiseen. Järjestelyn etiikkaa voisi miettiä siinä kuin sähkön hintatason windfall –voittoa. Tässä valossa maaseudun pieni vesihuolto-osuuskunta onkin aika eettinen ratkaisu!

Lopuksi tietokilpailukysymys: -Milloin ja mihin Suomeen rakennettiin ensimmäinen yhteinen vesijohto? Vastaus: Ilmajoelle 1872 eli täsmälleen 150 vuotta sitten. Helsingin kaupunki tuli tässä asiassa neljä vuotta myöhässä. Sinne vesijohtolaitos perustettiin 1876.

JUHA KUISMA

Kirjoittaja on lempääläinen tietokirjailija